

**Eesti Maastikuarhitektide Liit
Kultuuriministeeriumile**

11.10.2026

Teema: Arvamuse ja muudatusettepanekute esitamine kultuuriministri määruse „Loomingu valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ eelnõule

Viide: Kultuuriministeeriumi 28.09.2026 kiri nr 1-12/1024-1

Lugupeetud kultuuriminister
Lugupeetud Kultuuriministeeriumi esindajad

Täname Eesti Maastikuarhitektide Liidu (EMAL) kaasamise eest kultuuriministri määruse „Loomingu valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ eelnõu väljatöötamisse.

Eesti Maastikuarhitektide Liit toetab eelnõu üldist eesmärki kujundada riigi ja loomingu valdkonna organisatsioonide vahel pikaajaline, läbipaistev ja sisuline koostöö. Kolmeaastase partnerlusmodeli loomine on oluline samm valdkondlike organisatsioonide tegevuse järjepidevuse, professionaalse arengu ja rahvusvahelise konkurentsivõime toetamisel.

Samas leiame, et eelnõus on mitmeid tingimusi, mis võivad piirata erialaorganisatsioonide võimalusi strateegilise partnerina tegutseda. Eelkõige puudutab see loomeliitude välistamist, arhitektuurivaldkonna eripärade arvestamist, varasema tegevuskogemuse nõudeid ning kolmeaastase partnerluse rahastamise tingimusi.

Esitame järgnevalt oma tähelepanekud ja muudatusettepanekud.

1. Loomeliitude välistamine toetuse taotlejate hulgast (§ 4 lg 2 p 2)

Eelnõu § 4 lõike 2 punkti 2 kohaselt ei või arhitektuurivaldkonna taotlejaks olla loomeliit loovisikute ja loomeliitude seaduse tähenduses.

Eesti Maastikuarhitektide Liit on nimetatud seaduse alusel tunnustatud loomeliit. Seega välistab kavandatav säte EMALi toetuse taotlejate hulgast juba formaalse staatuse tõttu, sõltumata organisatsiooni tegevusest, kogemusest, valdkondlikust pädevusest või võimekusest täita strateegilise partneri ülesandeid.

Peame sellist piirangut ebapiisavalt põhjendatuks.

Loomeliidu staatus ei ole vastuolus strateegilise partnerorganisatsiooni eesmärkidega. Vastupidi – loomeliitude põhikirjaliste ülesannete hulka kuuluvad sageli just need tegevused, mida määrusega soovitakse toetada: eriala arendamine, professionaalse tegevuse toetamine, rahvusvaheline koostöö, valdkonna esindamine ning ühiskondliku teadlikkuse suurendamine.

Eelnõu seletuskirjas põhjendatakse loomeliitude välistamist toetuskeemi ülesehituse ja eesmärgiga, kuid ei selgitata piisavalt, miks tunnustatud loomeliit ei võiks täita strateegilise partnerorganisatsiooni ülesandeid.

Samuti ei selgu, millisel viisil on tagatud nende tegevuste rahastamine, mida loomeliidud täidavad valdkonna arendamiseks ja mis ei pruugi olla kaetud teiste toetusmeetmetega.

Ettepanek:

Palume muuta § 4 lõike 2 punkt 2 selliselt, et loomeliidu staatus ei välistaks organisatsiooni osalemist taotlusvoorus.

Võimalik sõnastus:

„Taotleja ei ole ametiühing ametiühingute seaduse tähenduses, kui ta on etenduskunsti, muusika, disaini või arhitektuuri valdkonna taotleja.“

Ühtlasi palume selgitada, millistel sisulistel kaalutlustel on loomeliitude välistamine vajalik ning kuidas tagatakse loomeliitude täidetavate valdkondlike ülesannete järjepidev rahastamine.

Leiame, et võimaliku topeltrahastamise vältimiseks tuleks piirata samade tegevuste ja kulude korduvat rahastamist, mitte välistada organisatsioone nende õigusliku staatuse alusel.

2. Arhitektuurivaldkonna mitmekesisuse ja maastikuarhitektuuri eripära arvestamine (§ 1, § 3 ja § 12)

Eelnõus käsitletakse arhitektuuri ühtse loomingu valdkonnana. Samas hõlmab arhitektuurivaldkond mitut iseseisva erialase pädevuse, organisatsioonilise esindatuse ja tegevussuundadega valdkonda, sealhulgas arhitektuuri, sisearhitektuuri ja maastikuarhitektuuri.

Nende erialade ühine eesmärk on kvaliteetse elukeskkonna kujundamine, kuid nende professionaalsed tegevused, rahvusvahelised koostöövõrgustikud, ühiskondlik roll ja arenguvajadused on erinevad.

Maastikuarhitektuuril on oluline roll avaliku ruumi kvaliteedi, kliimamuutustega kohanemise, elurikkuse, rohevõrgustike, sademevee juhtimise ning tervisliku ja ligipääsetava elukeskkonna kujundamisel. Nende teemade käsitlemine eeldab valdkonnaspetsiifilist pädevust ja järjepidevat erialast tegevust.

Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt määratakse valitavate partnerorganisatsioonide arv valdkondade kaupa kindlaks taotlusvooru avamise teates. Seejuures ei ole määruses sätestatud põhimõtteid, mille alusel tagatakse arhitektuurivaldkonna erinevate erialade esindatus.

Kui arhitektuurivaldkonnas valitakse üks partnerorganisatsioon, võib tekkida olukord, kus selle tegevuskava ei hõlma piisavalt teiste arhitektuurierialade vajadusi.

Ettepanekud:

- Täpsustada määruses või selle seletuskirjas, et arhitektuurivaldkond hõlmab ka maastikuarhitektuuri ja sisearhitektuuri.
- Sätestada põhimõtte, et partnerorganisatsioonide valikul ja tegevuskavade hindamisel arvestatakse arhitektuurivaldkonna erinevate erialade vajaduste ja esindatusega.
- Võimaldada arhitektuurivaldkonnas mitme partnerorganisatsiooni valimist või organisatsioonide ühiste tegevuskavade esitamist.
- Tagada hindamiskomisjonis või kaasatavate ekspertide kaudu erinevate arhitektuurierialade, sealhulgas maastikuarhitektuuri pädevus.

Peame oluliseks, et arhitektuurivaldkonna käsitlemine ühe loomingu valdkonnana ei tooks kaasa selle erialase mitmekesisuse vähenemist riiklikus rahastamises.

3. Arhitektuurivaldkonna taotlejale kehtestatud rahvusvahelise suursündmuse korraldamise nõue (§ 4 lg 5 p 2)

Eelnõu § 4 lõike 5 kohaselt peab arhitektuurivaldkonna taotleja olema taotluse esitamisele eelneva viie aasta jooksul igal aastal täitnud kõik kolm loetletud tegevusnõuet.

Punktis 2 on muu hulgas sätestatud vähemalt ühe rahvusvahelise suursündmuse korraldamise kohustus.

Peame sellist nõuet liiga kitsaks ning väiksemate erialaorganisatsioonide suhtes ebaproportsionaalseks.

Rahvusvahelist koostööd on võimalik tulemuslikult edendada mitmel viisil: osaledes rahvusvahelistes erialavõrgustikes, korraldades seminare ja näitusi, kaasates väliseksperte, esindades Eestit rahvusvahelistel sündmustel ning osaledes ühistes arendusprojektides.

Rahvusvahelise suursündmuse korraldamine ei ole ainus ega tingimata kõige mõjusam rahvusvahelistumise vorm.

Lisaks puudub eelnõus rahvusvahelise suursündmuse määratlus. Ei ole selge, milline peab olema sündmuse osalejate arv, rahvusvaheline ulatus, eelarve või muu tunnus, et see vastaks kehtestatud tingimusele.

Samuti juhime tähelepanu sellele, et disainivaldkonna taotlejatele kehtestatud rahvusvahelistumise nõuded ei sisalda samaväärset iga-aastase suursündmuse korraldamise kohustust.

Ettepanek:

Palume jätta § 4 lõike 5 punktist 2 välja kohustus korraldada vähemalt üks rahvusvaheline suursündmus aastas.

Soovitame asendada selle rahvusvahelise koostöö ja rahvusvahelistumise tegevuste järjepidevuse nõudega, mis võimaldab arvestada erinevaid rahvusvahelise tegevuse vorme.

Näiteks:

„Arhitektuurivaldkonna rahvusvahelistumise toetamine rahvusvahelises koostöös, võrgustikes või projektides osalemise, rahvusvaheliste ekspertide ja partnerite kaasamise, Eesti arhitektuuri rahvusvahelise tutvustamise, rahvusvaheliste sündmuste korraldamise või nendel osalemise kaudu.“

4. Viie aasta tegevusnõuete hindamise paindlikkus (§ 4 lg 5)

Eelnõu näeb ette, et arhitektuurivaldkonna taotleja peab olema täitnud kõik kolm tegevusnõuet igal taotluse esitamisele eelneval viiel aastal.

Leiame, et selline nõue ei arvesta piisavalt erialaorganisatsioonide tegevuse tsüklilisust.

Näiteks võivad rahvusvahelised konverentsid, erialanäitused, arenguprogrammid ja muud suuremahulised ettevõtmised toimuda üle aasta või mitmeaastase ettevalmistusperioodiga.

Organisatsiooni professionaalsust ja tegevuse järjepidevust ei saa seetõttu hinnata üksnes selle järgi, kas igal kalendriaastal on toimunud kõik määruses nimetatud tegevused.

Lisaks rakenduks uus nõue tagasiulatuvalt organisatsioonide senise tegevuse hindamisele, kuigi organisatsioonid ei saanud eelnevatel aastatel oma tegevuskavasid kavandades nende tingimustega arvestada.

Ettepanek:

Palume muuta § 4 lõike 5 sissejuhatavat sõnastust selliselt, et tegevuste täitmist hinnatakse eelneva viie aasta jooksul tervikuna, arvestades tegevuste järjepidevust, ulatust ja mõju.

Võimalik sõnastus:

„Lisaks lõigetes 1 ja 2 sätestatule peab arhitektuurivaldkonna taotleja olema taotluse esitamisele eelneva viie aasta jooksul järjepidevalt ellu viinud järgmisi tegevusi, arvestades nende tegevuste kogumahtu ja mõju.“

Selline lähenemine võimaldaks hinnata organisatsiooni tegelikku võimekust ja tegevuse kvaliteeti, säilitades samal ajal nõude pikaajalisele valdkondlikule kogemusele.

5. Kolmeaastase partnerluse rahastamise kindlus (§ 10)

Eelnõu kohaselt valitakse partnerorganisatsioon kolmeks aastaks ning taotleja peab esitama sama perioodi hõlmava arengukava, tegevuskava ja eelarve.

Samas näeb § 10 lõige 3 ette, et teise ja kolmanda kalendriaasta toetus ei või olla suurem kui esimese aasta toetus, kuid võib olla väiksem, kui Kultuuriministeeriumi valitsemisala eelarves toimuvad muudatused.

Mõistame, et riigieelarve koostamine on aastapõhine ning tulevaste aastate eelarvevahendid sõltuvad riigieelarvelistest otsustest.

Samas võib selline korraldus tekitada partnerorganisatsioonile olulise ebakindluse, sest kolmeaastase tegevuskava elluviimine eeldab sageli pikemaajaliste kohustuste võtmist, töötajate ja koostööpartnerite kaasamist ning rahvusvaheliste tegevuste ettevalmistamist.

Samuti ei arvesta teise ja kolmanda aasta toetuse ülempiir võimalike kulude suurenemise ega tegevuste põhjendatud laienemisega.

Ettepanekud:

- Sätestada, et rahastuse vähenemise korral on partnerorganisatsioonil õigus tegevuskava, tulemusi ja eelarvet proportsionaalselt muuta.
- Täpsustada, et rahastuse vähenemisest tingitud kokkulepitud tegevuste vähendamine ei ole iseenesest toetuse tingimuste rikkumine.
- Võimaldada põhjendatud juhtudel teise ja kolmanda aasta toetuse suurendamist, kui selleks on olemas eelarvevahendid ning tegevuste laiendamine toetab määruse eesmärke.
- Näha ette partnerorganisatsiooni võimalikult varajane teavitamine järgmise aasta rahastuse muudatustest.

Kolmeaastase partnerluse eesmärk peaks olema lisaks pikemale planeerimisperioodile ka suurem kindlus kokkulepitud tegevuste elluviimisel.

6. Toetuse kasutamise aastapõhisus ja vahendite ülekandmise võimalus (§ 9 ja § 18)

Eelnõu § 9 kohaselt on iga toetuse kasutamise kalendriaasta abikõlblikkuse periood 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini.

Samuti tuleb § 18 kohaselt tagastada toetuse kasutamata jääk.

Mõistame aastapõhise eelarvestamise vajadust, kuid juhime tähelepanu sellele, et mitmed valdkondlikud tegevused, eelkõige rahvusvahelised koostööprojektid, näitused ja konverentsid, ei pruugi järgida kalendriaasta piire.

Kolmeaastase partnerluse puhul oleks otstarbekas võimaldada põhjendatud juhtudel tegevuste ja nendega seotud vahendite ülekandmist järgmisse kalendriaastasse, kui tegevused jäävad kinnitatud kolmeaastase tegevuskava raamidesse.

Ettepanek:

Palume kaaluda regulatsiooni täiendamist selliselt, et toetuse andja nõusolekul oleks võimalik kasutamata vahendeid järgmisse kalendriaastasse üle kanda sama partnerlusperioodi jooksul.

See võimaldaks vahendeid kasutada otstarbekamalt ning vähendaks vajadust teha kulutusi üksnes eelarveaasta lõppemise tõttu.

7. Hindamiskriteeriumide läbipaistvus ja valdkondlik pädevus (§ 12)

Eelnõu § 12 sätestab neli üldist hindamiskriteeriumi, kuid nende täpne kaal ja hindamismetoodika avalikustatakse enne taotlusvooru avamist.

Peame oluliseks, et taotlejatele oleks võimalikult varakult teada, millist kaalu omavad hindamisel organisatsiooni varasem tegevus, rahvusvaheline koostöö, valdkondlik esindatus, kavandatud tegevuste mõju ning eelarve põhjendatus.

Arhitektuurivaldkonna puhul on oluline ka see, et hindamiskomisjonil oleks piisav pädevus hinnata erinevate arhitektuurierialade tegevuste sisu ja mõju.

Ettepanekud:

- Avalikustada hindamismetoodika koos kriteeriumide kaaludega piisavalt vara enne taotlusvooru avamist.
- Tagada hindamiskomisjoni või kaasatavate ekspertide erialane pädevus kõigis taotlusvoorus avatud valdkondades.
- Täpsustada, kuidas hinnatakse organisatsiooni rolli ja esindatust valdkonnas ning tegevuste mõju.

- Tagada, et väiksemate erialaorganisatsioonide tegevuste kvaliteeti ja mõju ei hinnataks üksnes tegevuste rahalise mahu või osalejate arvu põhjal.

8. Aruandluse ja halduskoormuse proportsionaalsus (§ 18 ja § 20)

Eelnõu § 18 kohaselt tuleb toetuse kasutamise vahearuanne esitada kalendriaasta 1. detsembriks.

Kuna abikõlblikkuse periood kestab sama aasta 31. detsembrini, ei pruugi selleks ajaks olla võimalik esitada täielikku ülevaadet aasta tegevustest ja kuludest.

Samuti näeb § 20 punkt 5 ette kohustuse esitada toetuse andja nõudmisel selgitusi ja andmeid kolme tööpäeva jooksul.

Leiame, et selline tähtaeg võib väiksemate organisatsioonide puhul osutada ebaproportsionaalselt lühikeseks, eriti kui nõutavad andmed eeldavad raamatupidaja, juhatuse või projektipartnerite kaasamist.

Ettepanekud:

- Täpsustada, et 1. detsembriks esitatav vahearuanne võib sisaldada aasta lõpuni kavandatud tegevuste ja kulude prognoosi ning tegelikud lõplikud andmed esitatakse hiljem.
- Pikendada § 20 punktis 5 sätestatud andmete esitamise tähtaega vähemalt viie tööpäevani või võimaldada põhjendatud juhtudel tähtaja pikendamist.
- Kaaluda väiksemate toetussummade puhul lihtsustatud aruandlust.
- Tagada, et aruandluse detailsus oleks proportsionaalne toetuse suuruse ja tegevuste iseloomuga.

Kokkuvõte

Eesti Maastikuarhitektide Liit toetab Kultuuriministeeriumi eesmärki kujundada loomingu valdkonna organisatsioonidega pikaajaline ja sisuline partnerlus ning luua selleks läbipaistev toetussüsteem.

Peame aga oluliseks, et toetuse tingimused võimaldaksid osaleda erineva suuruse, õigusliku staatuse ja tegevusmudeliga organisatsioonidel, kellel on tegelik pädevus ja suutlikkus panustada oma valdkonna arengusse.

Eelkõige palume uuesti läbi vaadata loomeliitude välistamise tingimuse, mis praegusel kujul välistab tunnustatud loomeliidud toetuse taotlejate hulgast sõltumata tema sisulisest tegevusest ja panusest valdkonna arengusse.

Samuti palume arvestada arhitektuurivaldkonna sisemist mitmekesisust ning muuta varasema tegevuskogemuse nõuded paindlikumaks, et need ei piiraks põhjendamatult väiksemate, kuid professionaalsete erialaorganisatsioonide osalemist.

Leiame, et strateegilise partnerorganisatsiooni valikul peaks määravaks olema organisatsiooni tegelik võimekus, tegevuste kvaliteet, mõju ja panus valdkonna arengusse, mitte õiguslikust staatusest või üksikute tegevuste korraldamise sagedusest tulenevad formaalsed piirangud.

Palume esitatud ettepanekuid määruse edasisel menetlemisel kaaluda ning anda tagasisidet eelkõige loomeliitude välistamise põhjenduste ja selle võimaliku muutmise kohta.

Eesti Maastikuarhitektide Liit on valmis osalema täiendavates aruteludes, et aidata kujundada toetussüsteem, mis arvestab arhitektuurivaldkonna erinevate erialade vajadusi ning toetab nende järjepidevat arengut.

Lugupidamisega

Maali Roomet-Allese

Eesti Maastikuarhitektide Liit

Juhatuse liige